

Moció per una Girona lliure de Matrimonis Forçats

Proposa l'associació Valentès i Acompanyades, entitat sense ànim de lucre nascuda a Girona al 2014 i pionera en la prevenció dels matrimonis forçats a Catalunya. NIF: G655252159. Seu social; Carrer Mestre Francesc Civil, número 3. Girona CP: 17005

La llibertat té un preu; un preu que totes les dones que s'enfronten a l'agressió de la societat han de pagar amb la seva tranquil·litat, la seva pau i fins i tot la seva salut. En tot cas no és més elevat que el que paguen les dones que escullen viure sotmeses, ja que elles també arriben a perdre la seva salut, la seva felicitat, la seva personalitat i el seu futur. Llavors, per què no pagar millor el preu de la llibertat que el de l'esclavitud?

Nawal El Saadawi, feminista, escriptora i activista egípcia

Exposició de motius

S'entén el matrimoni forçat com la unió entre dues persones ja sigui de caràcter civil, religiós o ritual/tradicional en la qual almenys una d'elles, la dona en la immensa majoria dels casos, no ha atorgat el seu ple i lliure consentiment sinó que ha estat coaccionada físicament, sexualment, emocionalment i psicològicament per la família i el seu entorn. Quan la persona obligada a casar-se és menor d'edat ens referim a Matrimoni Infantil o Prematur d'acord a la definició d'UNICEF: tota unió formal o informal entre un menor de 18 anys i un adult o entre dos menors. UNICEF considera el MF **la forma més generalitzada d'abús sexual i explotació de menors.** **S'identifica també com una forma d'esclavitud moderna i com un delictes de tràfic de persones (Llei comunitària contra la violència de gènere aprovada pel Parlament europeu, 23 abril 2024).**

Sense cap mena de dubte els Matrimonis Forçats –de vegades infantils- constitueixen una **greu vulneració dels drets humans i dels drets de les dones que massa sovint s'oblida que són drets humans.** Esdevenen una de les més terribles, cruels i persistents manifestacions de desigualtat de gènere i de violència masculista que castiga a nenes, adolescents i joves de tot el món, també a Europa, també a Catalunya, també a Girona: Potser no ho sabem però entre les veïnes que ens trobem cada dia al carrer, a l'autobús, al mercat, al lloc de treball, al centre de salut, a l'escola, a l'Institut o a la Universitat n'hi ha que ja han estat entregades a un home que ni

coneixien ni volien o que ara mateix estant sent fortament pressionades per acceptar aquesta unió. Són joves a les que no es permet decidir el seu projecte de vida ni, generalment, continuar amb els estudis. Ens podem imaginar el seu patiment? **Estan obligades a mantenir relacions sexuals, a tirar endavant embarassos no desitjats, a recloure's en l'àmbit domèstic**, la qual cosa destrossa la seva salut física i anímica i les aboca a un estat de dependència que alimenta la violència dins d'un cercle viciós infernal. En alguns casos, si s'hi resisteixen, si no obeeixen el mandat familiar, **corren el perill de ser víctimes d'un feminicidi**, forma extrema de càstig que rebla el poder masclista damunt d'elles. Són els anomenats "crims d'honor". Quin honor hi ha en un crim?

Aquesta pràctica s'origina en el control patriarcal sobre el cos de les dones i la seva sexualitat. En molts països apareix "legitimada" com una tradició atàvica amb rerefons identitari que cohesiona els grups i els atorga sentit de pertinença. En d'altres països, com el nostre, on el matrimoni forçat està tipificat com a delictes de coaccions, continua vigent i passant desapercebut dins de l'àmbit privat bo i dificultant les opcions de les víctimes a oposar-s'hi i a desenvolupar-se com a dones lliures. **I No estem davant d'una pràctica episòdica o anecdòtica sinó d'un problema mundial de gran dimensió:** actualment hi ha al voltant de 900 milions de dones casades abans de complir 18 anys, la meitat abans de complir-ne 15. Són dades esfereïdores que organismes com UNICEF, o entitats com Plan Internacional, Girls not Brides o Save the children, resumeixen en el fet que **cada dos segons una nena és obligada a casar-se.**

El cert és que des de la Declaració Universal dels Drets Humans (1948) fins a l'Agenda 2030 dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) es pot seguir el rastre de nombrosos tractats internacionals i regionals que insten a posar fi a aquest horror. Entre els quals: la CEDAW (Convenció per a l'eliminació de totes les formes de discriminació contra les dones, Nacions Unides, 1979); el Comitè interafricà sobre les pràctiques tradicionals que afecten la salut de les dones i els infants (Dakar 1984); la convenció dels drets de la infància (ONU 1989); la quarta conferència mundial de la dona (Beijing 1995); el protocol de Maputo (Unió Africana 2003); el conveni d'Istanbul (Consell d'Europa 2011)...

Menció especial mereix l'Agenda 2030, aprovada per l'Assemblea General de l'ONU el 2015, que **incorpora l'eliminació del matrimoni forçat com una de les fites a assolir dins de l'objectiu número 5 relatiu a la igualtat de gènere i a l'apoderament de totes les nenes i dones del planeta** i reclama als estats i a totes les administracions la implementació de polítiques actives que ho facin possible.

Arribats a aquest punt és important reconèixer la tasca de generacions de dones activistes, especialment africanes i asiàtiques que han denunciat públicament aquesta injustificable discriminació per raó de sexe en contextos molt adversos i sovint posant en perill la seva vida. L'arquebisbe sud-africà i premi Nobel de la Pau Desmond Tutu va recollir el seu clam i al 2012 **va declarar el matrimoni infantil com una pràctica tan condemnable i combatible com l'apartheid**. En les seves paraules es poden reconèixer moltes persones que ignoren que són els matrimonis forçats:

“Fa uns mesos, al nord d'Etiòpia vaig conèixer un grup de dones joves que havien estat casades entre els 10 i els 12 anys. Moltes van tenir els seus primers fills als 13 i 14 anys. Em va sorprendre adonar-me que hi ha milions de nenes en tot el món que pateixen la mateixa situació cada any. Tot i que em pensava tenir una idea bastant completa del panorama dels drets humans en aquesta preciosa terra que compartim, he de confessar que no estava al cas de la dimensió i de les conseqüències reals d'aquesta pràctica sobre unes noies que **són invisibles, que no tenen veu, la qual cosa les converteix en les persones més indefenses i vulnerables del planeta**. Són casades sense que es tingui en compte la seva opinió amb homes que són molt més grans que elles, abandonen l'escola per ocupar-se de les tasques domèstiques i quan queden embarassades afronten greus perills de lesions i fins la mort durant la gestació o el part. **El matrimoni infantil roba a les nenes la seva infància, els seus drets bàsics a l'educació, la seguretat i la salut**”.

Ja aleshores Desmond Tutu apel·lava directament a la responsabilitat de tota la comunitat i especialment dels homes que des del seu poder perpetuaven aquestes terribles unions. Tornem a les seves paraules que ens donen la clau per actuar amb coneixement de causa: “No es tracta d'una qüestió religiosa, es tracta d'una tradició. Existeixen molt bones tradicions que uneixen a les comunitats però les tradicions no són estàtiques, sinó que evolucionen i a les que són nocives se'ls ha de plantar cara i eliminar com ho vam fer amb l'apartheid que alguns també “justificaven” per raons

“culturals”, un pretext aberrant de cap a peus. **És per això que la magnitud de la pràctica nociva dels Matrimonis Forçats exigeix compromís al més alt nivell per a posar-hi fi. No s’ha de tractar com un “problema de les dones” sinó de la humanitat: S’imaginem com avançaríem si totes les nenes d’aquesta generació anessin a l’escola i tinguessin l’oportunitat de convertir-se en mestres, metgesses, empresàries, polítiques...?** Com a adults ens hem de preguntar: estem fent el suficient per complir amb la nostra responsabilitat amb les joves que volen prendre les regnes de la seva pròpia vida? La resposta és que no. **Tanmateix tots plegats estem interpel·lats a defensar els drets de les dones, la seva dignitat, igualtat i llibertat**”. (Desmond Tutu i l’activista de Moçambic Graça Machel van signar un article al Washington Post el 21 de juliol de 2012 titulat “el matrimoni infantil roba als nens les seves oportunitats” que aprofundeix els arguments apuntats).

Com van fer en el seu moment Tutu i Machel, preguntem-nos –quan ja hem passat l’equador de l’Agenda 2030- si estem fent el suficient o estem ben encaminats per assolir l’objectiu número 5 respecte a l’eradicació dels matrimonis forçats. Ens contesta la mateixa ONU en l’edició especial del 2023 de l’informe de progrés dels Objectius de Desenvolupament Sostenible i el seu veredict no és pas encoratjador: **Els avenços són tan lents que al ritme actual es tardarà 300 anys a eliminar el matrimoni infantil.** És evident que es podria i que s’hauria de fer molt més en suport d’aquestes nenes, d’aquestes joves, d’aquestes dones, vulnerables entre els més vulnerables, invisibles i indefenses que mereixen una vida digne i tenen el dret de viure-la.

Ho deien Desmond Tutu i Graça Machel fa 12 anys i **ens correspon recollir el desafiament amb un compromís ferm:** Cal escoltar i capacitar les dones que defensen els seus drets com a agents actius de canvi social, sensibilitzar les comunitats sense oblidar els nois joves de manera que ells tampoc no acceptin casar-se amb algú que no els vol. **Realment no es tracta d’un problema de dones –encara que en pateixin les repercussions més dures- sinó de tota la humanitat que arrossega el llast d’aquesta barbàrie** i es perd el valor immens de nenes i joves obligades a casar-se contra la seva voluntat i a deixar la seva formació la qual cosa els nega l’oportunitat de convertir-se en aquelles metgesses, mestres, polítiques, advocades empresàries, enginyeres... que tots necessitem i que ja reclamaven Tutu i Machel. No ens podem permetre perdre-les. De

fet, cap dels Objectius de Desenvolupament Sostenible ni cap societat avançarà si es deixa enrere la meitat de la població. Enlloc del món.

I no estem parlant només de països llunyans. A Catalunya, a Girona, existeixen matrimonis forçats, de part de col·lectius que mantenen aquesta tradició nociva com una pràctica profundament arrelada. L'associació Valentès i Acompanyades va néixer al 2014, ara fa 10 anys, a instàncies de joves que patien aquesta violació dels seus drets i s'hi rebel·laven. Amb elles es va crear el projecte. Des d'aleshores que l'associació ofereix suport integral a les joves que estan en risc i proporciona recursos i estratègies pel seu apoderament i capacitat de defensar les pròpies decisions. A la pràctica, això significa: un lloc on viure, satisfacció de les necessitats bàsiques, continuació dels seus estudis –la formació és peça clau per a l'obtenció de recursos i la seva autonomia- inserció laboral, suport administratiu, millora de les seves habilitats de relació (desconfiança, han patit molt) i importantíssim, acompanyament emocional –per part de referents dels mateixos grups comunitaris que han passat per situacions idèntiques- i acompanyament psicològic per part d'un terapeuta especialitzat en violència de gènere i en trauma. Podem dir que a Valentès i Acompanyades el nom fa la cosa: així ho van determinar aquelles primeres rebels que tenien molt clar que sense un suport efectiu de la societat el seu coratge cauria en sac foradat. Un suport efectiu: amb recursos pel seu apoderament educatiu, professional, econòmic, per la seva inclusió i avenç com a dones lliures. I un suport afectiu: amb estimació i amb recursos emocionals i psicològics per superar els efectes del trauma patit en haver de marxar moltes vegades del nucli familiar de referència que es mostra incapaç d'acceptar que s'oposin al destí marcat per la tradició.

En 10 anys s'ha atès al voltant de 400 persones. (146 al 2023, 59 noves incorporacions i 87 usuàries de continuïtat) Valentès i Acompanyades també realitza xerrades i formacions a professionals diversos, a l'alumnat a la ciutadania amb quatre objectius principals: fer visible aquesta pràctica nociva, teixir aliances per oposar-s'hi, difondre els indicadors de risc per a una més eficient detecció de casos i arribar al màxim nombre de joves perquè les puguem acompanyar cap a la vida lliure de coaccions i violències que volen i tenen dret a viure. Perquè deixin de ser les més invisibles, vulnerables i indefenses del planeta.

Pel fet que **identifiquem el matrimoni forçat com a causa i efecte de desigualtat entre homes i dones en perpetuar un sistema patriarcal basat en la posició subordinada de la dona a la voluntat de la família**. Reduïda a la funció domèstica i amb una disminució flagrant de les oportunitats de formació i obtenció de recursos propis, veu frustrat el seu projecte de vida i roman eternament dependent del pare o del marit. Això repercuteix negativament en la seva dignitat, llibertat, salut i benestar personal però també en el progrés col·lectiu ja que es perd l'enorme benefici de les aportacions femenines en la presa de decisions per al canvi i la transformació social.

-Pel fet que els drets de les dones són drets humans, que tenen caràcter universal i que res pot justificar la seva vulneració i en conseqüència no es pot caure en el parany d'acusar a una jove que es rebel·la contra un matrimoni forçat de renegar dels seus orígens o menystenir la pròpia identitat. Com deia Desmond Tutu: les cultures evolucionen i les tradicions nocives s'han d'eliminar, en cap cas reforçar-les des del silenci, la indiferència o un concepte malentès de relativisme cultural.

Es proposa al ple de l'Ajuntament l'adopció dels següents acords:

-Declarar Girona com a ciutat lliure de matrimonis forçats i reconèixer aquesta pràctica com un atac inadmissible als drets humans i com una manifestació de violència masclista que cal eradicar. Tenir ben present que en alguns casos el Matrimoni Forçat s'associa als anomenats "crims d'honor".

-Donar suport a la iniciativa que promou Valentes i Acompanyades per aconseguir que l'ONU declari un dia internacional per l'eliminació dels Matrimonis Forçats i els mal anomenats "crims d'honor".

-Actuar de manera proactiva per aturar els matrimonis forçats al costat d'entitats com ara Valentes i Acompanyades que suma deu anys d'experiència i ha consolidat un model específic de prevenció, intervenció i recuperació fonamentat en l'atenció d'unes 400 joves a nivell de Catalunya.

-Coorganitzar sessions d'informació/formació pels càrrecs municipals i pel personal de les diferents àrees de l'Ajuntament.

-Planificar amb l'àrea d'Educació i d'acord amb els centres docents tallers de prevenció de violències masclistes i en especial de matrimonis forçats com ara "l'amor no fa mal" amb un bon rodatge amb alumnat d'ESO (entre d'altres).

-Posar en valor el paper fonamental que per a la detecció de casos tenen els professionals dels àmbits social, educatiu, jurídic, policial i sanitari. Difondre els indicadors de risc i els factors de protecció i aprofundir en les línies de col·laboració ja establertes amb Valentès i Acompanyades.

-Acordar compromisos que impliquin recursos econòmics i habitacionals per a la protecció de les víctimes i per a la seva inclusió social amb el convenciment que les pràctiques nocives perden força quan la població se sent més acollida i es reforcen amb la precarietat i l'empobriment. Facilitar el treball en xarxa i la cooperació amb altres administracions.

-Donar a conèixer públicament aquesta declaració i els acords presos a fi efecte de contribuir a la sensibilització de la ciutadania sobre una violència masclista oculta en l'àmbit familiar que deixa soles i en la indefensió a les joves que la pateixen.

Amèlia Barbero Rivera, en qualitat de presidenta de Valentès i Acompanyades

Girona, 11 d'octubre de 2024